

Belgije, Dirk van Gelder iz Nizozemske, George Mackley iz Anglije, Tranquillo Marangoni in Bruno Bramanti iz Italije.

Za mnoge umetnike, ki se posvečajo oblikovanju ekslibrisov, je značilno, da so tudi neposredni soustvarjalci knjige, kot je npr. Frans Masereel, čigar velik del umetniške dejavnosti je posvečen knjižni ilustraciji. Ilustriral je literarna dela Emila Verhaerena, Romaina Rollanda, Montherlanta, Oscarja Wilda, Charlesa de Costerja in A. Vermeylena. Tudi Tranquillo Marangoni je avtor številnih ilustracij.

Zatopljeni v množico upodobitev najrazličnejših simboličnih motivov, alegorij, emblemov, literarnih prizorov, ki jih spremlja često tudi kak moto, bi skoraj prezrli funkcijo teh drobnih lističev, ki je včasih bolj pomembna kot njihova umetniška vrednost.

Kot uvod v razstavo so bile najprej razstavljene stare knjige z ekslibrisi od XVI. do XIX. stoletja. Med njimi je bil primer iluminiranega ekslibrisa — grb z letnico 1540 in inicialama T M, nato primeri rokopisnega označevanja lastništva ter knjige z dvema in celo s tremi ekslibrisi. Bolj kot upodobitve je pri teh lastniških znakih vzbudilo pozornost lastništvo. Kdo in kaj so bili lastniki teh lepih, častitljivo starih knjig? Na to so nam odgovorili ekslibrisi. Na lepem ekslibrisu, izdelanem v lesorezu, smo prebrali ime ljubljanskega škofa Tomaža Hrena. Sledile so knjige s preprostimi tipografskimi ekslibrisi (ime obdano z okvirno borduro) članov ljubljanske Akademije operozov Janeza Krstnika Prešerna, Ivana Štefana Florjančiča in Janeza Gregorja Dolničarja. Doktor medicine Marko Grbec je v knjigi, ki jo je pridobil iz drugih bibliotek, na ekslibris prejšnjega lastnika pripisal »Nunc Marcii Gerbezii«, v drugem primeru pa »Nunc ex Bibliotheca Gerbeziana«. Večina bibliofilov preteklih stoletij je bila plemiškega rodu, zato prevladuje na njihovih ekslibrisih heraldika. Eni kot drugi, preprosti ali umetniško oblikovani ekslibrisi so dokumentarni viri za zgodovino bibliofilstva in dragocena kulturnozgodovinska dediščina.

Grozdana Kozak

TRI DRAGOCENE PRIDOBITVE NUK

Maks Veselko

Vse naše knjižničarje, zlasti katalogizatorje, velja opozoriti na kataloge treh izmed največjih svetovnih knjižnic, ki jih je nabavila NUK. Gre za katalog ameriške Kongresne knjižnice, knjižnice Britanskega muzeja in knjižnice pariške Nacionalke.

Library of Congress je izdala svoje kataloge v knjižni obliki pod naslovom *A catalog of books represented by Library of Congress printed cards*. Izhajati so začeli leta 1958. Prva serija (issued to July 31,

1942) obsega 167 knjig. K njej je leta 1960 začel izhajati Supplement (Cards issued August 1, 1942 — December 31, 1947). Ta dodatek šteje 42 knjig. Zbirka se nadaljuje z Author catalog: a cumulative list of works represented by Library of Congress printed cards 1948—1952. Ta ima 24 knjig. Sledi The national union catalog. A cumulative author list representing Library of Congress printed cards and titles reported by other American libraries. Tu zajema prva serija leta 1953—1957 in obsega 28 knjig, sledijo leta 1958—1962 s 54 knjigami.

British Museum je izdal svoje kataloge z naslovom General catalogue of printed books. Obsegajo 263 knjig. Sledi jim Ten-year supplement 1956—1965, od katerega je doslej NUK prejela 14 knjig (A-Ez).

Bibliothèque nationale je začela izdajati svoje kataloge leta 1897 z naslovom Catalogue général des livres imprimés de la Bibliothèque nationale. V NUK je prišlo doslej 185 knjig (Aachs-Theuret). Obenem izhaja dodatek z naslovom Auteurs — collectivités-auteurs — anonymes 1960—1964. NUK ima prvih 10 knjig (A-Zy) in 12. knjigo: Ouvrages imprimés en caractères hébraïques.

Popolnoma odveč bi se bilo razpisati o teh katalogih kot o pripomočku pri katalogizaciji, saj je to vsakomur jasno. Zanimiveje je primerjati način katalogizacije teh treh knjižic in seveda tudi katalogizacije, kakršna je v rabi pri nas.

Avtorsko značnico pišejo Američani tako, da navedejo priimek, ime, letnico rojstva (in smrti); verzalk ne uporabljajo. Angleži pišejo samo priimek in ime, oboje z verzalkami, ime je v okroglem oklepaju. Francozi napišejo priimek z verzalkami, ime z malimi črkami v okroglem oklepaju, značnico pa končajo s piko.

Nobena od teh treh knjižnic ne uporablja transliteracije, marveč pišejo naslove (ali naslov izvirnika) vedno z izvirnimi pismenkami (cirilskimi, kitajskimi itd.). Angleži in Francozi dodajo prevod naslova (kakor kaže, le če je v knjigi), Američani pa v bibliografski opombi naslov transliterirajo (ne prevedejo). Značnica je v vseh primerih transkribirana, seveda v nacionalno obliko, zato se na primer ruski avtorji pojavljajo v katalogih v različnih oblikah pisave priimka. Za primer vzemimo Čehova. Ameriška značnica je CHEKHOV Anton Pavlovich. V katalogu je kazalka z oblike TCHEKHOV Anton. Angleži imajo enako značnico, kazalko pa z oblike ČEHOV. Francozi so vzeli za značnico TCHEKHOV Anton, kazalko pa imajo z oblike ČECHOV Anton.

Zanimivo je tudi, da akademske in častne naslove opuščajo v značnici vsi katalogi, le Francozi puščajo svojim avtorjem doktorski naslov (za primer: CANNAC Dr Marcel).

Različno ravna seveda tudi s psevdonimi. V vseh treh katalogih najdemo značnico TITO in ne BROZ Josip (medtem ko uporablja NUK

pravo ime). Zanimive so kazalke. Američani so napravili takšno: Broz, Josip *see* Tito, Josip Broz, Pres. Yugoslavia, 1892— . Angleži: Tito, Marshal, President of the Federal People's Republic of Yugoslavia. Francozi pa: Tito (Josip Broz, sous le pseud. de). Zato pa imajo Angleži našega Prežihovega Voranca pod obliko PREZIHOV VORANC, medtem ko ga imajo Američani pod pravim imenom, kazalka se glasi: Prezilov [!] Voranc *see* Kuhar Lovro. (Sploh je opaziti na listkih vseh treh knjižnic veliko tipkarskih oziroma tiskovnih napak, večinoma so popravljene kar z roko.)

Zelo različno je tudi navajanje impresuma, obsega, formata. Pri Američanih: Kraj, založba, leto. Str. ilustr. format v cm. Pri Angležih: Kraj, leto. Format kakor pri nas. Pri Francozih: Kraj, založba, tiskarna, leto. Format (oktav je razdeljen v in—16, in—8), cm, str. ilustr. včasih tudi cena. Angleži so najjedratejši tudi pri drugih podatkih.

Opaziti je tudi, da strani v knjigi šteje vsak po svoje. Lepo se to vidi iz spodnjih primerov, kjer so isti knjigi naštehi Francozi 288 str., Američani pa XI, 286 str. (V katalogu NUK: XI + 288 str. + 1 sl.)

Težko bi bilo ob listanju po teh obsežnih katalogih povedati kaj več o založenosti knjižnic s slovensko knjigo. Opaziti je pa že na prvi pogled, da je je najmanj v Parizu, medtem ko Američani in tudi Angleži kar marljivo zbirajo naše klasike.

Za konec in za ilustracijo še trije primeri katalogizacije našega Prešerna:

Library of Congress

Prešeren, France, 1800—1849

Delo. [Uredil Dušan Pirjevec] Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. XI, 286 p. port.

Bibliothèque nationale

PREŠEREN (France).

Delo Franceta Prešerna [Opremila Nadja Furlanova.] — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1959. — In-16 (17 cm), 288 p., portrait.

British Museum

PREŠEREN (FRANCE)

Poezije Doktorja Franceta Prešerna, z dodatkom v poezijah nepriobčenih pesmi, etc. (Uvod in razlago napisal A. Slodnjak.) pp. 362. Ljubljana, 1946. 8°.

REFERATNI ČASOPISI

INSTITUTA ZA ZNANSTVENO INFORMACIJO V PHILADELPHIJI

Tita Kovač

Ker je sodobna znanstvena produktivnost velika in postaja iz dneva v dan večja, so znanstveniki prisiljeni, da se z novostmi s svojega delovnega področja seznanijo čimprej in da so obveščeni prav o vseh